

המציפה

עתו שבועי

לכל עניי החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניי היהודים.

יצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על המצפה עם
ההוספה הספרותית החדשה
רמת המצפה:

כאוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרונים
לחצי שנה 3 50
לרבע 1.75

כאשכנז:
לשנה 8 כתרונים

ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרונים — 9.50 פראנק.

על המצפה בלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הודעות לנפטרים
רפי גדל השטח
ברכת מו"ט 60 הלר. בראש הגליון
שני כתרונים.

גליון בודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו ומקום בית הדואר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדריס: לבית המערכת ולארכיון הספרות:

"HAMICPE"
Kraków.
(בחיץ לארץ להסירה: Oesterreich.)

Kraków, 19 Marca 1909

גליון יב.

בראקא כ"ו אדר פ' ויקהל פקודי תרס"ט.

דרך בת עמי.

באחד הגליונות האחרונים למכה"ע הזרנוני
"דע יידישע גאזעטשען", היוצא בנוירק והערוך
ברוח יהדות-לאומית-אמריקנית (לאמר: יהדות והגנויות,
לא עברית), התגלגלה אל אחת הפנות הנעוצות,
אל "מקום שפך הרשן" — אל פרק "רעת הקהל",
אשר אחרי "תשובות המערכת" — הצעת אחד
דרכנים, ליסר להם היהודים באמריקה בתי ספר
לכרם, אם אינם הפצים לראות באכזרן היהדות,
בהתנכר לנו הדור הצעיר, בארץ הזאת.
מלחמה קשה על היהדות בבית ומחוץ
ב"כור ההתוך" הגדול והנורא הזה, בארצות הברית.
היהדות העניה מתרועעצת שם, כינה כמעט הדגה,
בתוך כל המשכרים והגלים והסערות למיניהם,
השפים אותה ראש ועקב והחותרים תחתיה ססבי
לקחת עמדתה. הרוח הנכריה מתפעמת בכל עז
בבתי-הספר הכללים, כאשר בימי שלטון הישועים
לפנים באירופה, וסוחפת בכחה כל בחור וטוב
בישראל עד הגבול הנשקף אל מחוץ למחנה.
בעצות ובתחבולות שונות כבר השתמשו, לעצור
את השלהבת הדועכת על פני הגהלת הנשירה —
למודי הדת, "עבודת אלקים", בתי ספר לערכים
וליום הראשון — אך תוצאותיהן כאין. הירוע את
כל זאת הוא ישמה אל נכון לקראת עצת הרב
הנוכח, וגם ישתומם וקרא, כשמעו אותה: הלא
כמוה כביצת קלומבוס...
אפס כי תחת אשר רעי קלומבוס קראו,

ולא חזו מראש את אשר יקרה את היהדות, אשר
היה עוד איתן מושבה בכל בתי ישראל בעת
ההיא, בגלל בתי-הספר האלה באחרית הימים.
בימים ההם ודרכי החנוך והלקח ב"הדר" התקלקלו,
ובחצי המאה הששית למספרני עלתה הרעה למעלה
ראש, ותהי צעקת המשכילים בעם גדולה על
החדרים ועל המלמדים ועל כל הסדרים הישנים
בתוכם, ובתי ספר החלו להוסר ליהודים באוסטריה,
בגרמניה ואח"כ גם בארצות מזרח אירופה. אם
נעזבו החדרים מפני אשר התקלקלו, או אם התקלקלו
מפני אשר נעזבו ונפרעו בצמח אובד בירכתי הגן
(כי בעת ההיא רפו מוסדות הקהל), אשר היו
עיניו פקוחות גם על החדרים ועל בעליהם וישם
משמרו בתוכם ביד אנשים חכמים אדירי התורה,
כר' יעקב יהושע בעל "פני יהושע", המשניח הראש
על המלמדים בלבוב, או אם שתי הסבות האלה
היו אוהזות ואיזויות האחת בעקב רעותה מדור
לדור ומתקופה לתקופה, עד רדת החדרים פלאים
ביום הזה — לא אשאל ולא אחקור הפעם. אם
כה ואם כה ובתי-הספר, אשר באו תחת החדרים,
הזויבו עד מהרה את תקוות העם, ועוד מעט
והנה נראה גם הלום, כי עם ישראל, אשר על גל
העבר שרשיו יסככו, הצליח למוסדותיו הישנים
יותר מאשר לחדשים: החדר נתן פרי גאות שנים
ויהי פריז לברכה לרוח ישראל; ובית-הספר כציץ
יצא ויכל וכני ישראל עברו ממנו ותלאה אל בתי-
הספר הכללים. המוסד החדש הזה לא הצליח
בראשית הוסדו עקב אשר היתה רוח רעה בין

פתח את שפתו, חריק ממש זהב מהור, פנינים זכות
מפיו, כאיש המריק ערשים משקו. בכדי לתת לכם
השנה קלה מתרפיות ומלמדנות, די להגיד לכם, שר'
משולם יכור היה להתעמק כסתר משנה קטן כערך
ארכע או חמש שעות על השעין. הלא לכאורה השאלו,
מה עשה שם אצל משנה קצר? משום מה בלה ארבע
או חמש שעות? את זאת הוכלו לשאול מרחוק, אבל
לו הייתם שם אז לא כן שאלתם. כי אז שמעתם
וראיתם, איך אפשר הוא לעקור שני צורים נביהים,
אשר ראשם מגיע ממש עד לשמים ורחיקים זה מזה
כרחוק ממורח למערב. ופתאום היה העקוב למישור,
נשתנו ונודונו איש אל אחי והזווג היה עולה יפה.
בעיניכם ראייתם איך עולמות נכראו ונחרכו, איך
העולם כלו נרתח ושב למנוחה. פה מתנשא סער
גדול וחזק, אשר כנחו לעקור את העולם ולהפכהו,
וברמיות קטנה יקום הסער-לדממה ונושכ רוח צה,
רוח האביב כיפיו. ראייתם איך אפשר לנסיע
כמדבר גדול ונורא, בין גלי חול, אשר לצואר יגיעו
ופתאום נהפך המדבר לגן יפה ונהדר, גן מלא רוח
חן, אשר ריח שושנים ופרחים שונים נודף ממנו —
ממש ריח גן-עדן.
מין למוד כזה יכול להשיג רק זה, אשר היה
שם, ראה והרגיש. כי עליכם לדעה, שפה אצל המשנה
הקטן הלזה יתרוצו קשיות שונות, גם כאלה, אשר

אדע מה אעשה. בדרתי עוד אל העדר.
אבינוי אדם אהוה, עשות און ששים:
מן המחנה ארחק, אבוא חדר בחדר.
לכל תשור עין, על פני מקוה אשים:
ובחמלה על כל חי לך אשלם נדר.
ורחמתי כל רמש, ולא אקצוף על חמסים:
ואקרא: מן פכבירים עד תולע בקרקע בורו.
באבלו ימק יגע — אם אין אלהים מאורו.
וינא. ד"ר א. קאמינקא.

שני חברים.

מי שלא ידע את ר' משולם פנים אל פנים,
מן הנמנע שהיה לו השנה, מה הוא "יהודי למדן".
ישנם למדנים שונים. לפעמים נשמע בלאחר יד:
"פלוגי יהודי למדן", "יהודי הלמיד חכם", "יהודי
גדול-הדור" ועוד. אכל איש כל יכחיש, שחלוק גדול
בין למדן ללמדן. נמצא למשל יהודי, אשר כקאות
לו כגפיה ודי, השני כחו גדול רק במנירות, השלישי
הוא כמעין הנוכע בחלוקים ולא יותר. אכל לא כן
ר' משולם. את כל אשר הפצתם ואל כל אשר הבטתם
היה עושה כאדם כהוך שלו, ממש מלא וגדוש. וכאשר

פיליטון.

שכבו נמו שנתם, עדת בוערים מתרועעצים
במבקה גם בהמה וחה כרעו דמו.
אני לבדי פה עם פכביך הנוצצים,
משלוחם לי אצלו ודבר בפי שמו.
נחו שקמו קרבי — מרגעים מתרועעצים,
למען נצח ערגנו להוד, למרחב צמו.
כל מבקש עקבי, אם גם אותו יד מריקה,
בשחקים יפגש נפשי ועני בעש וכימה.
הרחק בגיא תחתית טבעו תלאות ודאנה.
לא ידע איש סתרי, כי באתי עד הלום:
לא ישמע איש מלי, לו ארים קול שאנה.
לא יראני אדם, אם לאט אאנק דום.
נעלם, במום, חתום, כל אשר לבי הנה,
אם חשך עוד יחשיך או יבקע אור יום.
נגד צבאות פכבים, מול מחנה מאורות,
באין מקשיב אחר אתה מלה לדורות.

עד היותם כבני שמונה עשרה או כבני עשרים שנה, או גם כי יוסיפו אח"כ לקח כבתי המדרש לחכמה וכי יפנו בה ובה בדרך החיים לא יתנכרו עוד לעמם ולא יעזבוהו כל ימיהם.

אם עוד החרש יתירשו אחינו בעת הזאת באמריקה (מקום שם היהדות נכונה לכליון או לעתידות גדולות) — כפי אשר יבחרו חובלי האגדה המטרפת הזאת את דרכם... גם בכל ארצות מושבותיהם בתוך הגוים, אם לא יסחוד לבונן מקום מקלט לרוח ישראל, המרחף בין השמים ובין הארץ, דואג אנכי (ומי יתן) ולא תבא נביאתי ולא תהיה (!) כי בעוד רור אחד או שנים לא יתה עוד צרך אף בבתי חולים וגם לא — בבתי תפלה מיוחדים...

הערת המערכת. שאלת ב"ס עברים נדחתה זה שנים אחדות כפני שאלת יסוד ב"ס ללמוד שפה עברית, ע"פ רוב רק ינעדרו. אמנם יקרים לנו גם אלה, אבל בהם לא תפטר לנו שאלת החנוך בנורה. הם רק חצי דבר. עלינו לשוב לספל בכר בכר-ראש בשאלת החנוך השלם ורא החצי. את הצעד הראשון באוסטריא צעד מכבד הד"ר יונג בשתי הגמנויות שלו, חברה יסוד ב"ס עברים בקראקא, ביסדה ב"ס לעם אשר בו ילמדו לא רק שפ"ע, כי אם גם תורה באופן מודרני וברוח רחי וגם עניני הממון של ב"ס פריני לעם, ביה"ס הזה פוטר את האבות גם מן החרד וגם מבית"ס הפולני. בתי-ספר באלה צריכים ליסד בכל עיר ועיר. וביחוד יש לזכור, כי חמשים בתי-הספר של מוסד הבארון הירש בגליציה, שפטר את יהודי הארץ הזאת עד בה משאלת החנוך, אף שלא היו צריכים כלל לפי הצרך, הם הולכים ובשלים אחד אחד. בשנה הזאת יבא הקץ לכה"ס כבוטשאטש, בסאנדרק, בזאלשטיק ובזלומשוב; אח"כ יבטלו ביה"ס בקולומיא, בסניאטין, במיעלעק, במונאסטרעז'סק ובכהורודשני. ובכר בטלו ביה"ס בקראנוב, בסניסלוב ועוד. אין איפא כמה לבטוח בהתרחלותנו בשאלת החנוך.

ענינים מדיניים.

סרביא המטרבה. על רשימת ממשלת אוסטריא בכגנרד, כי המחול סרביא בפירוש לפניה על כל דרישותיה בבוסניא, כדי כל הנאי ואחרי בן הציע היא את ההצעה ע"ד יפוי-בית כלכלי, ענתה סרביא במשהמסת ורא ממין המענה. על מחילתה על בוסניא הזכירה רק הבעה דעתה לפני יתר הממשלות, לפניה

היו "חכמים יודעי העתים" או לו קמו עתה מקבריהם ויראו את מצב היהדות היום... ואולם הדבר אשר יכול להעשות על נקלה לפני מאה שנים קשה להעשות עתה: לפלג לשמך תעלה חדשה ולהשיב את העם "אחורנית" מבתי-הספר הכללים אל בתי-ספר עברים; והמשכילים — גם הלאומיים — יתיצבו עתה גם הם מנגד לדבר הזה. ככל אשר יתיצבו או הרבנים מנגד להם.

ובכל זאת הנה ימי מאת השנים האלה הראונו לדעת, כי הרחק הרחקנו ללכת ער מאד וגם תעינו בדרך ונתיבותינו לא מצאנו: ומה לתועה לעשות כי אם לשוב על עקביו, אם מעט ואם רב הדרך אשר עשה. עתה אין עצה ואין תחבולה כי אם לשוב אל הגיתו — אם טוב בעיניכם לבנות בשם הזה יסוד בתי-ספר עברים — או לעזוב את בנינו ללכת ער מקום משם לא ישובו; להוציא משנה כסף למען החיות את גפשי האומה או לספות את הגפשי בגלל הרבוב... הן הסבן הסבנו א:חנו ואבותינו להולל זהב מכים, שחד ומתנות תרומות ומסים שונים, למען חיינו; בימי הבינים, בהיות היהודים צפויים תמיר לכל רע והיהדות יושבת באיתן, קשורה בכניה כשלהבת כנחלת, קנו להם כנסים חיי בשרים, חיי שעה; ועתה בהיות היהדות הולכת למות על פני היהודים לא יקנו להם בכסף חיי רוח, חיי עולם? והן לא ימנעו אחינו מהחזיק להם בכל ארצות החפשי בתי-חולים לבדם, למען לא יאכלו המתרפאים את לחמם טמא בבתי-החולים הכללים, ולמה לא יראנו לנשמה היהודית בלה, אשר לא תנכר ע"י החנוך הכללי?

אם אמנם רבות ראינו כדורות האחרונים אנשים, שהיה להם מנעוריהם חנוך עברי שנים רבות ואחר עזבו את הספרות העברית וילכו לרעות בשדות אחרים, הן היתה כזאת יען היות ספרותנו עד התקופה האחרונה או דתית (הספרות הישנה) או צורת לדת (ספרות ההשכלה), ושני הדרכים האלה לא עצרו כח להרביק אליהם את האנשים עד זקנה ושיבה; כי מוסדות הדת רפו מפני רוח העת, וההשכלה היא עזרה להניא לב רבים מכל קדשי ישראל. ואולם עתה בהיות רוח חדשה, רוח התחיה, מתפעמת בספרותנו ובכל חיינו, וכל הקרב הקרב אל עמו ימצא בו רב חפץ ורב ענין מאשר בימי תקופת הישיבות וההשכלה — עתה אם יוסדו בתי-ספר עברים לישראל — תחתיים ושניים — ולמדו בהם בנינו, מלבד הידיעות הכלליות גם שפתנו וספרותנו — הישנה והחדשה —

הרבנים תופשי התורה ובין המשכילים, והרוח הרעה הזאת באה בעקב הענן והחשך, אשר היו פרושים על משכנות יעקב מסביב מאז, נכרו הישועים בארץ ואשר הבדילו בין התורה ובין ההשכלה, שחברו להן תמיד בישראל כאחיות תאומות. והרוח, אשר נחה על ישראל לפני, רוח אהבת תורה וחכמה, רוח דעת ויראת ה' יחד, נהפכה בקרב הרבנים לרוח קנאה אילוית, החותמת בעד כל קו אור, ובקרב המשכילים לרוח פרצים ומשובה המואסת כל קדש. והיו הרבנים מתמרמרים על משכילי העם הקוראים ליסוד בתי ספר עברים או חדרים מתקנים — כאשר יקראו להם היום — ותוקעים בשופר גדול על המנסים אליהם ואל העם, "דברי שלום ואמת"; והמשכילים, אשר התבאשו עם הרבנים לאשמת העם, הולכים מנגד להם ומיסדים בתי ספר בה ובה בלעדיהם — בעזרת הממשלות, אשר שמו עיניהן עליהם ועל פעלם לטובה — ומרגלים באנשי ריבם ומלשינים אותם וחותרים חתירות תחת כסא כבודם להפכו... ויהי אלה מזה מחקו סאה ואלה מזה נדרשו סאה ובתי-הספר האלה, אשר מאכו בהם הרבנים מתת את רוחם עליהם בהיות לאל ידם לעשות, נמה עליהם עור מעט — רוח הכהנים הקתולים המשגיחים עליהם (באוסטריה, בהרין) או רוח היהודים עובדי עמם המורים בהם (ברוסיה); הלך העברי בהם היה הלך ודל והמה היה הלך והדל ובני ישראל המירו אותם בבתי-הספר הכללים או שבו אחור אל החדרים, אשר קפאו תחתם כאנמי נפש ויהיו מרכין לבני ההשכים ומחיה לכל גבר לא יצלה — והיהדות בלה נהפכה בצורה בין שני הצירים האלה, הציר הצפוני והציר הדרומי, עד היום הזה.

לו השכילו הרבנים בעת צאת "הנורה" ראשונה מלפני יוסף השני באוסטריה ומלפני אלכסנדר הראשון ברוסיה, לפתוח להם היהודים בתי-ספר — לו השכילו לפרוש כנפיהם המה על הדבר הגדול הזה לעשות, לו חידשו המה את המוסד הישן, את החרד, וההפכו לבית ספר וישכינו את "יפיותו של יפת כאהלי שם", כמשאנפש חכמי ישראל מעולם, כי עתה היו הבתים האלה לחק בישראל מן הוא והלאה תחת החדרים, רוח ישראל היה לכרכה בקרב הארץ גם לבעליו גם לגוים, והיהדות עמדה עוד על מכוניה עומה אורה ומלאה כח ורוח חיים בכל ארצות הגולה עד היום הזה. אבל מה שהיה — היה ועתה הנה שבו בחרי הרבנים כאשר מאסו לפנים (כי אכן הרב בעל העצה באמריקה לא אחד הוא בדעתו זאת), כאשר היו עושים הרבנים ההם לו

מוברחים היו לשלוח לקרא לו מבית המדרש, כי אלמלא היו קוראים לו כמי איכפת ליה, התי חפת בהו בלעדיו... ועבשו דמו בנפשכם את המעשים, אשר נעשו בין שני אלה, אם התקוטטו על איזה דבר וחפצו לגנח איש את אחיו... בה התמרמרו לפעמים עד שר' משולם, אשר היה במבועו חס-המזון, אבד את סבלותיו ונער בו כנוזל: "השליכוהו החוצה את הבור הזה, האכר!" אבל ר' יוסף לא חבה מעולם על הכבוד הגדול הזה, הוא עזב חיש מהר בכבודו ובעצמו את החרד.

כעבור חצי שעה כבר הלך ר' משולם אל חברו ר' יוסף, כי גם שבנים היו. אבל הזה הוא ר' משולם הקפדן? ממש כמשתנה, רק "לכרוך על האצבע". בתחנונים וכמתביש בא החרדה לר' יוסף.

נא ר' יוסף, העורך החרדני עלי? בא הנה וגראה עם מי הצדק; בא נא, כי אילי באמת הצדק אהך. ובה החזירו לענין הראשון ארכו ולרחבו עד שנשנתה המחזה, אשר ראינו בכ"ו של ר' משולם בסדר מהופך, כי פה היה ר' יוסף, אשר גרש את חברו מביתו.

בן חיו שני היהודים האלה במריבה ובאהבה חוץ לדרך הטבע, עד שבאה העת, שיפרד האחד מהשני לעולם, והאחד היה — ר' יוסף. בכל

אשר לא יעין עור בשום ספר, לא היה מצטער מאד, כי אז היה לומד בעל פה. ואהבה היתה בין שני החברים הללו, אשר אין במוה, ממש אהבה-נפש, אי אפשר היה לאחד להיות באין שני אף חצי שעה ביום. ואעפ"כ אי אפשר היה לשניהם ג"כ, שיהיו חצי שעה יחדו בלי איזו מריבה, בלי שינגח איש את אחיו בקרני המסור. ההתחלה היתה בה קטנה, ממש דברים פעושים והסוף היתה מריבה בשכילי הרקיע.

ר' משולם היה במבועו מהנגד גדול, ככל היהורים כערכו, ורמוזו עליו הבריות, שבענין הזה הוא "חטוף" עסיק עסיק... ור' יוסף, אף שגם הוא לא היה מאמץ אדוק בהם אבל גם לא דבר בהם ביום... מה לי ולהם, היה מורגל בפיו לאמר, ילך איש בשם ד' אלקיו כאשר ישר בעיניו.

משיחות כאלה היו מספספים שניהם אל איזה מה"ם שף או אל איזה מהרש"א וכאשר כבר נמצאי שם, ידע כל אחד, שפה לא יבא לידי "גמר מיכ"ל... בענינים באלה, עייכם ידעת, לא הבין ר' משולם "שחוק" ובה גם אחרי, שיחות-רביים! אחרי שיחות כאלה לא עלה עשן ממקרתו, כי אם עננים עבים, ובאשר היה כבר רס, יכולים הייתם להקנא באיש אשר ההגיה בו... אבל גם ר' יוסף לא היה איזה "כטי" קני באנטא", אך בעל כונן קר היה. דכו בנפשכם את קר-רוחו, שלחפת בתו

אורי יעלו במח איזה למדן אחרי אלף שנה... אבל אל החשוב, שאספר לכם פה על אדית איזה יהודי, אשר לא ידע רק לשבת תחת ההנור ואשר אין לו בעולם הזה רק ד' אמות של ההלכה, ע"ד איזה בטלן, אשר אינו יודע במחילה לנקות את חטמו. לא, אצל ר' משולם נתקיים כמו ברבי ובכבדו: "תורה וגדולה במקום אחד".

ר' משולם היה עשיר גדול ועסקים גדולים, אבל הוא בעצמו לא טפל בהם רק מוכן לזמן. "היא", היא עסקה בהם, כי גם היא לא היתה מהנשים, אשר נקל להם לקנות בשוק שלש בעד אגורה אחת. אבל כאשר נזדמן והוא בעצמו בא לחנותו, היה מראה גם פה חריפותו, כמו אצל הספר, כרגע אחד "הפך" את החנות "מבך רגל עד ראש".

גם בית-הפלה היה לר' משולם והוכלו לשער מי ומי היו המחפלים שם, בוככים, בוככים נוצצים ימזחזרים האחד יותר מהשני. אבל בין הכוכבים האלה היה אחד, אשר קרני אורו החשיכו והקטינו את קרני כלם. האחד הזה היה ר' יוסף. ר' יוסף לבס לדעת מי הוא, אם השימו אל לבכם, כי היה ראוי להיות חבר לר' משולם. אבל בכדי לתת להם גם בן השגה קלה ממנו, מי ומה היה, אניד לכם, שר' יוסף היה יודע יא פחות ולא יותר רק הש"ס בלו — בעל פה... וכאשר כבדו עניו מוכן והרופא ציה עליו,

האוסר להשפיע על השופטים ולהטותם לאיזה צד. נוכל לשער, שממשא כבר היה הכנסת ההצעה על היהודי המומר שניסן, אבל הוא שת עצה בנפשו ולא הזכיר כלל את דבר הפגרום והיהודי, רק שאיש אוסטרי בא לידי נזק בחו"ל ע"י התרשלות המניסטר וקונסול אחד. אך המניסטר למשפטים השביל לגלות את כל פרטי הדבר ולא חשש לחרפת המומר, ובני עמו האשכנזים בראותם מי הוא התובע עמדו על ימיו באמץ מיוחד. והמניסטר האשכנזי הלאומי לא החמיא את המטרה, לא היה נזקק כלל להצטרף. הניצורים-סוציאליים והפולנים כני בריהם לא רק שלא מצאו כל עולה כמעשה המניסטרים למשפטים, אלא נתנו לו יישר-כח בחבה יתרה. והאשכנזים החפשים הודו אמנם, שלא יפה עשה המניסטרים, אבל בפירוש מטעם פוליטי דחו את ההצעה. התובע הוא יהודי והמניסטר עדין משכים, בעוד שהממשלה היא אשכנזית. רק הסוציאליים הוכיחו את הממשלה בדברים קשים על חזוניה רצונה לשופטים וגולה מהם חרוהם. צירינו היהודים החשו, מלבד אפגר, שגנה רק את המעשה הרע בתור כזה, אף שהרבה מאד היה לצירי היהודים להניד. למשל, כי במשפט הילזר השפיעו האנטישמים על השופטים ואימו-עיהם וגם על המניסטר למשפטים איכו וחשדו בו, למען הכריח אותו לרצונם והממשלה החשה ועתה אין רוצים אף להת חניה לאמלל, שנדון כן. הפרלמנט קבל את ההצעה ברוב דעת, אך לפי שלהצעה נחוצה דרוש רוב של שני שלישים להחליט נחיצות הרבה, נדחה הענין לעת עתה. כן מחכים באוסטריא את דעת העם ואת רגש הישר, כן מראים אותם מופת של שמירת החקים!

מהמזרחי.

מבקשים אנחנו מאת כל מורשינו הנכבדים וחכמינו לדעה היקרים, אשר פנינו אליהם ושלחנו להם חוברות של שוברות, לגבות השקלים, כי יאכו במיבם לכתוב לנו אם קבלו אותם ולהודיענו את הוצאות עבודתם עד היום. — מורשינו איזר כפי ראות עיניהם יצמרכו עוד לשוברות, נבקש, כי יכתבו לנו על זה במקדם האפשרי, למען נדע כמה חוברות עלינו להזמין עוד אצל הלשכה המרכזית. — עוד הפעם נבקש מחברינו לדעה במקומות אשר אין לנו עוד איש-אמונים קבוע, כי יבחרו מקרבם איש מוכשר לזה ויודיעו איהנו את כתבתו. בן יוכל כל חבר לדעה, אשר מלאו לבו לקחת על שכמו את המשרה הזאת לפנות ישר אלינו. — מוצאים אנחנו עתה קול קורא על דבר השקל בכלל ושקלי המזרחי בפרט בשפת זרגון. ונבקש מכל חברינו לדעה, לכתוב לנו בעוד מועד את סכום האכסמפלרים הנדרשים להם לצורך התעבולה.

לשכת המזרחי בעד גליציא ובוקובינה בקולומיא.
רכתבת אלינו: Osias Fadenhecht, Kolomea.

פיריטון כטז.

השתדלות.

הוי הקיצוניות! כבר מפלתי בענין. הרע הזה הרכה, אולי יותר מדי, ולא נחה דעתי. את המדה הרעה הזאת אני מוצא מקור כל הרעות, שבאו עלינו בכל העתים. אל תלגלגו על אותו הרבי הקורע את צורות מנג'רוד מעל כל חפצי קדושה ששום חשש ציונות ולא על איתם החסידים, שאסרו לומר או לקרוא שיר לכה דודי כליל שבת משום ריח לאומית שבו ולא על אותה היהודית הזקנה, המגעילה את כפת המנעול לפסח ולא על שוהי יין צמוקים מחשש נסך והמתענים על נגיעה במנורה בשגנה כשבת. הקיצוניות המפרוזה הזאת נמצאה כמדה לא פחותה מזו גם בצר השני, בצר החפשים. הראיהם למשל את הסוציאליים הצעירים מבני עמנו בגליציא וברוסיא, הנלחמים בטעלי המלאכה, בערים הקטנות, העניים יותר מהם, כמו בסמל העשק והחמס? השמעהם ע"ד

חצי פרוצט וכן עולה התרומה הלאה. כל משא הממשלה יהיה על שכם העשירים, שלא יקשה להם לשלם והעניים יהיו פטורים לא רק מלשלם, כי אם גם ממסים, שאינם נהנים מיד ליד, כמו מס הכשר מס הסכך, מס הנפט, שגם העניי שבעניים משלם אותם בעל כרחו בקנותו צרכי ביתו. עתה נצחו הישרים וההצעה נתקבלה בה"ז דעות נגד קס"ו. אין ספק, שאם יהיה הדבר לחוק בצרפת תהיינה גם ארצות אחרות מוכרחות להנהיג חוק כזה. גם באוסטריא ישנו מס כזה מן ההכנסה, אבל אינו פוטר ממסים אחרים, הוא רק מס נוסף על המסים הכבדים האחרים.

על המצפה.

הפגרומות הרוסיות בפרלמנט האוסטרי.

בעד כרחו מפל הפרלמנט האוסטרי בסוף השבוע שעבר בפגרומות הרוסיות משנת תרס"ו. מוכן מאליו, שלא יהודים הכיאו את הענין אל הכיה. כאי-כחני אינם מעיזים להלאות את הממשלה ואת הפרלמנט אף בחמס הנעשה לנו באוסטריא עצמה, כמו בענין נגבת הנערות היהודיות מבתי הוריהן והחזקתן בשבי ובענין הילזר, הנרקב כחיו בכיר על עלילת דם ואין רוצים אף לחוננו בתור חסד. את דבר הפגרום הכניסו המשכים בתור הצעה נחוצה ודוקא לטובת היהודים. מה נפלה הפוליטיקה של המפלגות כארץ של האי-אפשרויות הזאת! המשכים מערולי עלילות הרם, המשכים, שהצריקו את הרוסים שוכי היהודים, המשכים, המבוגנים בעצמם פגרומית קטנים ביהודים ככל עת כצוא, המשכים, המכריזים קונס על מסחר היהודים — הכה רבו עתה ריב יהודי ברבר הפגרום הגדול ברוסמייב ע"נ דן. והנפלא שכנפלאות כזה הוא, שהטילו המשכים את הטרח הזה על יהודי מומר שבתוכם. הנוגד ד"ר שמרנסקי היה אנוס. רריב ריב אחיו לפנים, ריב בעל החרשת היהודי הרמן מרמקיבר. להרמן מרמקיבר זה יש נכסים וזית חרשת ברוסמייב ע"נ דן. לפני הפגרומית בקש מחסה מאת הקונסול הראשי אשר לאוסטריא בעיר הזאת, כי נתין אוסטריא הוא. הקונסול הבטיח, כי יגין כערו ולא יאנה לו כל רע. אכל הקונסול לא שמר הבטחתו, אף שהיה לאל ידו, כי אלו רק דרש הציר האוסטרי בפטרבורג, היה הצבא מגין על נתין אוסטריא. כפי הנראה לא רצה הקונסול להטריח את מביריו מגיני החולנינים על-אדות יהודי. וכה נבזו הון היהודי האוסטרי וכיתו נשרף. אחרי שאין ממשלה רוסיא משלמה את נזקי היהודים, הבע מרמקיבר את נזקי מידי הקונסול ומידי ציר אוסטריא בפטרבורג הבארוך אהרנחל, שדוא עתה המניסטר האוסטרי לעניני חוץ, באמרו שמעלו שני השרים בשליחותם, הבטיחוהו, כי יגינו בערו והוא במח בהם וזה העמיד לו שומרים מוזינים ובא לידי נזק של מאה אלף כתר. את הביעתו זאת הגיש היהודי אל ביה"ד הסדינה בוויין. ביה"ד קבל את התביעה ויעד זמן למשפט. ובמסרם הגיע הזמן שלח המניסטרים לעניני החוץ את הענין אל המניסטרים לעניני המשפטים ושר רם מן המניסטרים הזה מרח ללכת אל ביה"ד ולהוכיח את השופט על קבלו משפט כזה והזכירו, שישנה איוו פקודה-סתר מדפני מאה וכך וכך שנה, שאין להזמין פקיד הממשלה לדון, פקודה שאין משגיחים בה זה כמה. השופט הצטרף, שהוא אמנם התנגד למשפט, אבל חבריו השופטים רבו עליו וקבלוהו. עתה במל השופט את המשפט על פי רצון המניסטרים. מי זה היה משגיח על הענין הזה, ענינו של יחיד והיחיד הוא יהודי? אבל לממשלה הנכחית ישנם שונאים עצומים, המבקשים הואגות להכשילה ולהפילתה במהרה. המשכים וחבריהם הרוהנים, הסלובנים והקראאטים, שהתחברו להם לאגודה סלביית אחת גדולה, אחזו בענין הזה, שעשה המניסטרים שלא כשורה והכניסו הצעה נחוצה, שיחליט הבית, לענוש את השר מן המניסטרים למשפטים, אשר ימען הציל מניסטר מהשלומי נזק נתן פקודה לשופט לבטל את המשפט, למרות החק

הגידה, כי היא סומכת על משפטן הכללי. ובדבר היחס הכלכלי הניעה הוכחתה לאוסטריא, כי הפרלמנט הסרכי כבר הסכים לברית המסחר בין אוסטריא-אונגון ובין סרביא והפרלמנטים באוסטריא ובאונגון לא דנו עוד עליה והיא דורשת לחדש את הברית, שומנה נגמר בסוף החדש הזה, לפי שעה עד סוף השנה. המענה הבלתי ברור הזה עשה רושם רע מאד באוסטריא ובכל העולם. ככל הארצות דמו, כי עתה הגיע ארך-רוח אוסטריא-אונגון עד קצו ועתה תשלח לסרביא את ההזתרה האחרונה וכבר סכבי שמועות, כי היא כבר נשלחה והמלחמה הפרוץ בשעות אחרות. ויש אמרו שכבר פרצה. השמועות לא התאמתו, בשביל אולה חכמי הפוליטיקה בסרביא לא הכנס אוסטריא בקלה דעה במלחמה, שלא תהיה לה ממנה אף באופן המיב לא הפארת גבורה ולא שבר חמרי. אוסטריא שלחה עוד הפעם דרישה נמרצה לסרביא, כי תענה על שאלתה הכרורה תשובה ברורה: אם המחול על הביעותיה או לא. אחרי ההשוכה הזאת לא נתן עוד אוסטריא להשמיט את הדבר. כי נודע, שסרביא רוצה רק להמשיך את המשא ומתן ימים רבים עד שתוסף להזדון ולהכין. סרביא רוצה במלחמה, זאת נראה ברור. הסרכים היו מעולם קלי דעת יכזה גרמו, שארצם דיפה והגדולה נחלקה לששה חלקים תחת יד שש ממשלות שונות, בעוד שהבולגרים הסבלנים זכו, שארצם ההאחרת לממלכה גדולה וחשיבה. גם עתה כפי הנראה נוח להם, שהפול גם שארית ארצם בידי אוסטריא מאשר להיות ממלכה עניה ושפלה. שאין לה כל, ויהי סבת התמכרם למלחמה. מפטרבורג באה בשורה, שהמניסטר המוזקי לעניני חוץ המתארח שם והמניסטר הרוסי כבר נמרו את הפשר בין מורקיא ובולגריא. רוסיא תשלם למורקיא 125 מיליוני פרנק ע"י והור ממניות הוצאות המלחמה, שמורקיא חיבת עוד לרוסיא.

צרפת בראש. יום גדיל היה בצרפת בשבוע שעבר, בית מורשי העם החליט, להסכים להצעה הממשלה, לבשר את כל המסים ולזוהיג מס אחד, שישלמו האזרחים לפי ערך הכנסתם ומי שאין לו הכנסה רק לפי צורך חיוו בצמצום פטור מכל מס. שנים רבות נלחמו האנשים הישרים בצרפת בעד חוק הצדק הזה ונכשלו בסרוב העשירים, שלא אכו לשאת בעצמם את כל עול צרכי המדינה. הם דרשו שישלמו כל האזרחים בשוה חלק מהכנסותיהם לקפת המדינה, בלי שום לב, שלעני קשה לשלם אחוז אחד ממאה מאשר לעשירים גדולים מעשר שלם. ההצעה דרשה, שעד סכום ידוע של הכנסה אין לשלם מס, עד סכום נבזה יותר משלמים רבע פרוצנט, עד סכום פלוני

העת, אשר היה ר' יוסלי, "שכיב מרע" לא נח ר' משילם ולא סר ממדתו אף רגע אחד עד יציאת נשמתו. "מה שלומך, שאר ר' משולם, איך מרגיש אתה את עצמך?" "מיב, טוב מאד, ענה הלו, רואה אני עכשו את העולמות העליונים כלם..." אחר רגעים אחדים, אמר: "ר' משולם, אבקשך שתאבה בטובך לעיין שם על "השלשה מעמים" בדבר, כי נראה לי שהצדק אתי". "יוכל היות, ענה ר' משולם, שהצדק אתך, עוד היום אעיין בדבר". "חבל, אמר ר' יוסלי, שאי אפשר לי להיות עמך, לראות עם מי הצדק!" "אם עוד היתה פה עד שאעיין בדבר, ענה ר' משולם, אחוה יך עוד דעתי ואם חלילה לאו, תשמע שם ממעל, שם אומר לך אצל ב"ד של מעלה, כי כה או כה לא אתעכב פה הרבה ברעידך..."

אחר המלים האלה יצאה נשמתו המזורה של ר' יוסלי. אבל גם ר' משולם עמד בדבורו, לא התעכב פה זמן ארוך, כי אם הלך אל מקום, אשר קוה למצא שם את חברו האהוב והיקר, ואשר קוה שיתבארו לכו הדברים, אשר לא הבינו פה כעולם השפל ועל אשר התקומטו לא פעם אחת, כדי למצא את האמת בעולם השפל הזה...

אפרים דופלר. טשרנוביץ

מכתבים מטרי-המדינה.

ירוסלב. סוף סוף זכתה עירנו לראות נשף עברי, אשר ערכו פה ראשי בית-הספר העברי, אשר להחברה "שפה ברורה" ע"י תלמידי בית-הספר הנ"ל עפ"י תכנית עשירה במוצאי שבת פ' השא ב' אדר. ירוסלב היא עיר, אשר השפה העברית היתה כמעט זרה לה ועתה הודות לח' "שפה ברורה" נוכחו לדעת, כי השפה העברית חיה עוד בפי רבים. את הנשף פתחה מנהלת בית הספר מרת הבר כשפ"ע על ארות נחיצות בית הספר. הכל השתוממו לשמוע אשה מדברת מעל הבמה בשפה העברית. גם הרקלמיות העבריות, "מעשיה" מאת שניאור, ומאת משרניבסקי, "עם עולם" מאת מנה מפי התלמידים הקטנים פעלו על קהל השימעים פעולה מעוררת את הלב. — גם הסנטינות היפות, "מנגנים" מאת פינס, "שירת אסיר" מאת מינקבסקי, "בן כוכב" מאת ברנשטיין, אשר זמרו התלמידים והתלמידות עשו רושם גדול באולם. אח"כ עדה על הבמה הסופר הידוע מר צבי שרפשטיין ובאר בנאום יפה את הועלה בית-הספר ונחיצות השפה העברית ושיטת הלמוד החדשה. הקהל הביע לו את שבע רצונו במחאת כפים סוערת. יותר התרגשה הקהלה בראותם מחזה בשתי מערכות, "מנחה חדשה" מאת מוניסביץ, שהוצג מאת תלמידי בית-הספר בכשרון ובמעט טוב כמאקטרים מומחים, ואף שלא כל הקהל הבין את דבריהם, בכל זאת היו שבעי רצון ומחאו כף וחזרו ומחאו, ב"כ גדלה התרגשותם. נקיה כי עתה אחרי הנשף יעלה בית-הספרני מעלה מעלה. והנה נוהגים בזה תורה להמורה המשבילה מ' הבר, אשר אצלה מרוחה על התלמידים והתלמידות, וישר כח לראש ועד בית הספר, העובדים למיבת שפתנו ובראשו בר שפיגעל. ותשואות חן להסופר הנכבד מר שרפשטיין, אשר הוסיף נפך לתפארת הנשף. יצחק קרעבס.

מכתב מרומניא.

באספה הכללית של סוד מועצת המסחר ביאס, אחרי שעלו על הפרק תקני סדרי הבחירות, העיר הנשיא בנאומו על שלילת זכות חבר מהזרים (ביוזם היהודים) וז"ל: "פעמים רבות נדרשתי משר המסחר, לפתור לי שאלות שונות בעניני המסחר וחרשת המעשה ושאלות כאלה לא אוכל לדעת רק מהזרים, שהצטיינו כחריצות יריהם במקצועות אלו. אני פניתי אליהם לפתור לי אותם ולא רצו, בצדק, למלאות דרישותי, אחרי כי אין להם כל זכות ודעה בכור המועצה. אם לא יוכלו לקחת חלק במועצה יען בי אינם רומנים. עכ"פ עלינו לדרוש יצירת חוק, שיכיר גם אותם לחברים עכ"פ פרטים לא אופיציאליים. רוב החברים הסכימו להצעתו והחליטו שבתוך תקני חקי המסחר, העתידים להעשות בקרוב בסניאט, יתוקן זה. (אות למטה ברומניא).

לסמא את עיני דפלוטמי חוץ לארץ, אשר נשאו ונהנו הרבה פעמים עם ממשלתנו ע"ד מתן זכויות אזרחים ליהודים, השתמשה מכשלהנו ברבים נלוזים ונפתלים, בהצטרקה, שכל היהודים חדשים מקרוב באו, אנשים שקאו אותם ארצות אחרות: רבים מהם המה כפדרים (?) והשאר המה פולנים גליצים (?) ולא תוכל לתת לאנשים כאלה זכויות אזרח. — עתה המציאה אחרת: למנות ועד בכל זמן פרלמנטרי, שכל יהודי המבקש התאזרחות יגיש אליו בקשתו עם תעודת לידה ומלוא עבודת הצבא וכדומה, והועד עם חברי הסניאט יעמרו על המנין אם ראוי אותו המבקש להתאזרח בארץ. היהודים כמובן (שרובם כבלם נולדו בארץ ומלאו כל חובות אזרח) מנישים בקשותיהם עם ההעירות הנדרשות; אך לצערנו ישנן רק אחד ממאה בקשתו אחרי הריקו צורר כספיו. וגם על האחד ירעישו העהונאים האנטישמיים את התבל, שופכים קיתונות של חרפות וגדופים ומבול של פדנות על חברי הסניאט על אשר יבלו העת בדברי הבל ורעות רוח כאלו. גם בשנה הזאת הגישו עשרות יהודים

הנערות הקטנות בנות י"ב וי"ג שנה ברוסיה, שלא טעמו טעם חמא, הנלחמות בגלוי בעד "אהבה חפשיה" כלומר זנוח? השמעתם על אדות ההפשים ברעות בביכול בנוי-יורק הבאים ביות"ב בעגלה לפני שער ביהב"נ ואוכלים ושותים ומקטרים, להכעיס את המתפללים? השמעתם על אדות גבורי "החרות" הלאומיים מבני עמנו, המובילים באופן "מדעי", בי אין ליהודים בכל דברי ימיהם שום דבר להתגאות בו ואין שום טעם לתחזיק ביהדות ורק הנצרות הוא נהדרה ומרוממה וראויה לרבק בה? הראויה הקיצוניות שבאלה יותר לתהלה מהקיצוניות של החרדים?

הבה אספרה לכם עוד עובדה אחת מעשה קיצוניות. היהודים התמימים מן הדורות שעברו היו עניים יתרים כלפי חוץ ומיבחרים היו לזה, כי רק בקול החנונים, בשפת חלקות ובהשפלה בבורם יכלו להשיג איזה חסד מן המלכיות ומשבניהם החזקים מהם אלף מונים. והיו כל חייהם היו בחסר וברחמים ולא בצדק. הלועג היום ליהודי פולני קדמון על היותו שפל-ברך ביותר הוא בלועג לרש. ועל מה יש ללעוג? על המפריזים. אחרי שהתרגלו היהודים בעונה כאונם. היו ביניהם מפריזים, שהשפילו את עצמם ואת עמם ברצון גם שלא לצורך, כמו מוזרי "מה יפית" הידועים. בודאי עלינו לשמוח, כי אין היהודי זקוק היום לעשות עצמו באסקפה הנדרסת, היום דורש היהודי צרכיו במשפט ולא בחסד, הדורש היום בארצות חפשיה חסד בכריעת כרך ובנשיקת שבט, הוא שומה ואינו מן הישוב. ואולם ישנם עוד כמה מקרים, שעל היהודים לבקש גם היום איזה חסד מירי הקיפים, אמנם אינם צריכים עוד להתבזות כל כך, אבל בלי בקשה והשתדלות לא ישיגו צרכיהם. איזה יהודי אינו יודע לספר כמה מקרים באלה, שקרו לו, שהיה צריך להשתדלות ע"י חשוכים? משהדלים כאלה ישנם עוד וצריכים להיות ביחוד ברוסיה, שאין עוד ליהודים חקי צדק ואילו המתניו שם היהודים על מתן צרכיהם במשפט, היה עליהם לגוע כלם מעצר רעה ויגון. ומה האמרו על יהודים לאימיים גאים, האוסרים את ההשתדלות בכל אופן שהיא גם ברוסיה? פשוט חובבים להחמיר באיזה רב בעיר קטנה החיכך להחמיר, לאסור בגדי צמר מחשש שעמנו או לכת בשבת על הבוץ או על עשבים מחשש סחיטה. הנה מהברוסיה הבארון הצדיק והישר הירץ גינצבורג ועהוני היהודיים שם לא יכלו להתאפק מהביע שמחתם בגלוי, כי מת "המוהקני האחרון" של ההשתדלות. ומה חמא האיש הזה? כמה קלקל מעשיו עד כדי לסד בגנותו אחרי ממתו? חמא היה, שעסק כל ימיו בלמוד זכות על יהודים והציל איפים ורבבות מאחיו מרת שחת וגם על כל ישראל הגין כמה פעמים, באין עצה אחרת רק לבקש רחמים עליהם. וזהו מינוה גמורה ר"ל!

שני דפיטמים יהודים ישנם ברומא הרוסית ולא יותר. להביא חרות לבלל היהודים ברוסיה או לבטל את הגזרות הרעות או קצתן אין בידהם, כי רק שנים הם וגם שאר הדפוטמים החפשים הם המועט, אין איפא לעשות מאומה בצדק ובחקי ישר. אין כח שני היהודים אלא בפה. הם ממליצים על היהודים בכל עת מוצא, מצדיקים אותם מן העלילות, שיטפלו עליהם הדפוטמים השחורים וכמעט בכל יום הם משתדלים בעד יחידים או קהלות שלמות, שהקפה עליהם רשעת צורריהם. ולעתונים הלאומיים של היהודים אין מה לעשות רק לנרף את שניאב-בחנו האמללים ולבזותם על ההשתדלות. בשבוע שעבר קבץ הדפוטם היהודי פרידמאן חתימות חבריו החפשים, לדרוש מאת נשיא הדומא, שימנע את הדוכרים השחורים מלחרף את היהודים. מיד התנפלו עליו ה"פריינר" ו"הזמן" במעגת "מי שמך!" "היתבן, הם צועקים במר נפשם, לחזור כעניים לאסוף חתימות של זרים בשביל ההשתדלות!" רעו יהודים, שהשתדלות אסורה כמגן רוד אצל חסידי גליציה וכמצה בלתי שמורה משעת קצירה! היש איזה הבדל בין שני מיני הקיצוניות האלה? אנא הודיעו את המחמט

בקשות על התאזרחות ולא נמלאה אף בקשת אחד מהם (אף של אלה אשר מצא הועד לראויים). ובכל זאת נבחו צוררינו, כי הסניאט הוא בית חרשת של התאזרחות יהודים בארץ...

חק הרובלים היה אמצעי בירי שרני, להוריד שחת אלפי יהודים עניים. עתה שלח שר המסחר מכתב חוזר חדש לכל שרי המחוזות, לאסור המרבולת גם בכפרים וכפרים הקטנות. מהגזרה הזאת יסבילו מאות יהודים עניים מחדש.

הצעת החוק של שבתת יום ראשון כלו ולא רק ער חצות. שהחליט הקונגרס של עורי המסחר בגרץ, יוצע בקרוב בפרלמנט: אם יתאשר החוק החדש צרה חדשה נוראה לאחינו הסיחורים הקטנים.

לפני ירח ימים התמנו שני מטיפולים חדשים (בהנים גדולים) בארצנו, האחד בבוקרסט ע' וולכיא הגדולה והשני ביאס על מולדווא. הרב שור בבוקרסט נתקבל לרעיון אצל שניהם, להביע להם כרבתו לעלותם על הכסא, שניהם קדמו פניו בהדרת כבוד ושוחחו הרבה עמו ע"ד איכות היהודים והבטיחות, כי בעיניהם שוים כל בני הלאומים והדתות והמיד דרשו טובה היהודים וכן גם מהיום והלאה. ביום השני קבל הרב מכתב הודה מאת המטרופוליס הראשי ביחד עם שלש מאות פ', לחלקם לעניים. גם הפטריארך על מולדווא שלח לו מאה פרנק בשביל עניים יהודים. גם דפוטמיה יהודית ספרדית ובראשם הרב ח' ביושארנו התייצבה לברך את המטרופוליס הראשי בבוקרסט לקחתו המשרה הזאת על שכמו. הוא קרבים כחבת ואחר נאומי הנכבד של הרב נשא גם הוא נאום לבביר היהודים ויתאר בו את הכוננו ההומנית הגדולה של עם ישראל והבטיחם להעיר על הריחיות החדשות המנשבות. (גם זו לטובה).

פרומושקא. ישר.

מכתב ממורקא.

קושטא. השולמן קים את בחירת ה"ר חיים נחום לחכם באשי וראש רבני מורקא. ראשי הקהלה (ועד גשמי) הוריעו זאת את הקהלות במדינות ומבלי הגיעו ברכות אל הרב. ביום הראשון של פורים התקבצו אל בית הרב החרש הבנוי לתלפיות סמוך לבתי הקונסולים כל אנשי הועד הרחוק, הועד הגשמי והעממי והרב נשבע לפניהם, כי ישמור את חקי המדינה וחקי התורה ככל דקדוקיהם ויעמול בכל כחו לטובת העם. בימים האלה יתקבל הרב בראיון מאת השולמן. בזה נגמר הריב ע"ד הרבנות, שהתחולל ביהדות המורקית זה חדשים אחדים.

בגורע יצא החכם-בשי מחלב הרה"ג ר' חזקיה בן שבתאי, שנשלח לירושלם להשקיף הריב ולנהל בחירת חכם בשן, משם אחרי שכל עמלו לעשות שלום לא הצליח. לפי שעה נתמנה הרה"ג ר' נחמן בטיטו, הרב של המערביים (בני מרוקא), למ"מ חכם בשי. מפה רוצים לשלוח אחד הרבנים מן הועד הרחוק לירושלם, לעשות שלום.

מורקי נבכר אחד, ציר הפרלמנט, דבר פה באספה יהודית גדולה על אדות קרמוניות היהודים, תפארת כל העולם העתיק ובי היהודים היו החלוצים הראשונים לרעות ישרות ומדות מיבות. באספה הזאת שאלהו איש, אם אפשר ליהודי להיות ציוני ופטריוט כאחרי. הוא ענה, כי הפטריוטיזם האמתי הוא הציונות וגם הוא עצמו הוא ציוני. כי אך טוב למורקים, כי ארץ רבה בממלכתם תהפך ממדבר לשרה הבאות מלא ברכת ה'. וכמו שנשמח בשמענו בזאת מפי מורקי כן נתעצב בראוהנו, כי עוד מעטה השפלות והאימה על פני אחינו, לא יוכלו להתרגל ברוח החפשי המנשב פה, להתנהג על פיהו. את זאת נרמה הבערות של חלק מן העם, שאין להם לא ידיעות קרש ולא ידיעות חול. הדוד הישן מרוד כל כך בבקשה פניסתו הדלה עד שאין לבו הולך אחרי איזה אידיאל או מחשבה חדשה. ובני הנעורים חנכו ברוח צרפת לחמירות גסה וכל מחשבה ואידיאל הם בעיניהם הויה ואביר עת לריק. אלה, שהחובה

לפניהם אסור ליהודי זר להתמחה בפניגלנד רק ברשות הנציב והנהגת העיר וגם כרשיונם אסור להתמחה יותר משנה, לבפרים אסור ליהודים לבוא. זאת היא המצב, שהוכחה בארץ החפשיית.

בית מחסה יתומות הכללי בירושלים. סוחר היין הנכבד מר שמואל פישמאן יליד ירושלים, הנוסע עתה לרגלי מסחרו באירופה מקבץ דרך אנב גם כסף לצורך בית מחסה ליתומות הכללי שם, הקים זה שמונה שנים לתכלית הצלת יתומות עניות מכל מטרות ישראל מרשת המיסיון הפרושה לרגליהן. בית היתומות הזה מלבד שהוא מגדל את הילדות העובדות ומפרנסן ומלבישן, הוא מביא גם ילדי תכלית, בלסדר אותן מלאכה, ובצאתן מן המוסד דואג המוסד להמיר פרי עבודתן בכסף ולהצביא להם משכורת. ומעבודת כפיהן צוברת כל אחת סכום מסוים, למטרת נשואין. כל רכני וחכמי זמננו הגדולים מעירים על גדל ערך המוסד הזה ועל חוכת כל יהודי נאמן לתמוך בידו. בקראקא נאסף עד כה 600 כתר לתכלית זאת.

נמאס. וואלף: מה זה יצאת מיריתך באמצע השנה?
— בער: הריה ובעה"ב נמאסו עלי. וואקף: מזונק גרול
אתה. — בער: לא, בעה"ב גרשני.

משרה הספרות והמדעים.

השפה והעם.

(*)

בשנים האחרונות נמנה ספרותנו אל שני עברים מקבילים וגם תחום החקירה ללכת בשניהם לבלי חק: מעבר מזה החלו סופרינו לדרת "מן החר אל העם", ותחת אשר כוז לעמם לפנים וילעיבו בו וכלל קדשיו, והטובים בהם התעלמו ממנו ולא חשבוהו לענות בו, שבו עתה לשאת פנים לחרדים בעם ולכל מורשת קדומים וגם — להתנהג בחסידות וללקט "שירים" מתחת שלחנות הצדיקים, לאמר: לשנית במעשיות הצדיקים והחסידים, כספוריהם ובשירותיהם ולשים כל שיחה שלהם בנאדם. בספרותנו, בכל אשר הרבו לשום לפנים באורי מקראות סתומים וחקרו אנדרות ומדרשים וכאלה; עד אשר היתה ספרותנו מצד זה "כלה נאה וחסודה", מזון כשר לצדיקים ולחסידים ולרבנים, לרישי כלה ולרישי מתיבתא ולדיני דבבא ולכל תלמידיהן ולכל ייאי' הקטנים עם הגדולים. ולו ישבו אכה עליה למשפט, כי עתה אולי הכשירוה... אבל הם אינם יושבים ואינם מכשירים ואינם ששים לב אליה כאז כעתה. הסופרים הישיבי את דרכם לבקש אהבה; אד העם כבר נתק מספרותנו עד כי לא ישים לב לתמורות אשר היו בה ולא ידע ברחקה ובקרבה...

ומעבר השני נחה על ספרותנו, אשר הרבו הצעירים לבא בנכולה, רוח אירופה, השכלתה ותכונותה, רוח מלא מאלה, עד היות תכניתה ותכניתה כלה כהעצמה אחת גדולה, כאשר התאינו על זה גם ד"ר יוסף קלוזנר במחברתו "מה לעשות" (ע' 15). והן נודע, כי הלשון והמליצה הולכות אחרי התכן, וככל אשר נתן התכן התלמודי את רוחו עד לשון הסופרים בעלי ההלכה מימי הגאונים ועד היום הזה, וגם עד פיומי הצרפתים והאשכנזים שוני הלכות, וככל אשר עוללה הפילוסופיה היונית והערבית לרשין הספרים, אשר נכתבו בחסר הדת (גם אשר נכתבו מראשיתם עברית) וגם בשירה ופיוט (כתר מלכות לרש"ג, בחנית עולם, ועוד) והסכלה כלשון המקבילים והחסידים וגם לפיוטיהם. — כן תנוח רוח החסידות או רוח אירופה וזרמיה והליכות עולמית על כשון סופרים חרדיים, ובכן היתה לשוננו עתה, כתכניתה אשר זה בשנים האחרונות, הציה ללשון חסידים וחציה לזרנון עברי-אירופי, אשר החלק האירופי הולך ומתגבר בו עד החלק העברי ומישך אותו אליו בכחו; ועוד מעט והיתה לנו עברית-רוסית, עברית-אשכנזית, עברית-אנגלית, ככל אשר היו לנו בימי פרס עברית-ארמית, עברית-פרסית ועברית-עברית, והיהודים בני תיבה, פרס ומרוקא — ילכו ויסודו להם מכ"ע עבריים.

(*) ראה "המצפה שנת זו גריון א' — ו'.

מדינה בותרה בחמישה צירים לוועד הכללי של הממלכה ורב אחד. ביום כ"ז אפריל תהיה בוין אספת האגודה השניה להועץ ע"ד. התכנות האלה, אל האספה הזאת תוכל כל קהלה לשלוח ציר אחד, אבל רק מתוך ראשי הקהלה. בישיבה הזאת נקראו מחאות ראשי קהלות לבוב וקראקא נגד האגודה וגם מחאות האספות בכמה ערים נגד ראשי הקהלות לבוב וקראקא.

עלילת הדם בראדעשוביץ. עלילת הדם, שהעלילו דמשכים על היהודים בראדעשוביץ אצל פראג לצורך פוליטי הולכה ומתפישטה בעם והגדות נכראות ועובדות מפה לפה בתוספות קנאה קרושה. הרוצח הוא כנודע נער שוטם משכי קטן בן י"ג ושמו סקאלא. והעם מתלחש, כי אביו הוא יהודי מימר ושמו פלדמן והיהודים ישכרוהו להביא לרם דם נוצרים. ויש אומרים, שהנער אינו הרוצח כלל, יהודי מימר תפשוהו, למען גולל עליו את האיש ולהעלים את הרוצח האמתי, היהודי. על הרופאים שכרו את הילדות הנרצחות, אומרים, שהעידו עדות שגר בשחד, שקבלו מאת היהודים וכי ענו את אחת הנערות הנפצעות בבית החולים עד יצתה לבל תלכה האמת. מי מפרסם את ההגדות האלה לא נודע ואין שם לב לדעת וכה אפשר מאד שיכינו בסתר מעשה הילונר חרש, להקסם ביהודים על התמכרם לאוהביהם המוכים האשכנזים.

גוללי היהודים באמריקה. בחדש ינו ש"ז באו לניו-יורק 3310 גולים יהודים, לעמדת 4889 בחדש ינו בשנה שעברה. מהם היו 2235 מרוסיה, 581 מאוסטריא, 299 מאונגריה, 133 מרומניה, 12 מאיטליה, 25 מאנגליה, 2417 מן הגולים נשארו בעיר ניו-יורק ורק 893 הלכו משם הלאה.

משפט דרייפוס. כאלו מישבע ועומדוהו אלפרד דרייפוס, להיות כל ימיו איש ריב על כבודו המחולל. עתה הומין את אויביו לדין על חרם אותו, כי בוגד הוא, ותכע מאתים אלף פרנק דמי' נזק ובשת. ביה"ד דחוה מטעם, שאין המשפט שייך לו, כי אס לפני ביה"ד לצבא, כי בתור אפיציר חרפוהו. על דרייפוס לשלם הוצאות המשפט.

"אחוזות בית". כיפו התחילה החברה הזאת לבנות את חלק העיר החדש אצל יפו. ראשית העבודה תהיה חפירת באר, אבל את המים לא ישאבו, המים יולו מעצמם דרך צנורות בכח מכונה אל כל בית. הרחובות יקראו בשמות לאומיים על שם דקטור הרצל, משה הם, פרופסור שפירא, ד"ר פינסקר וכדומה. הכר נהדר מאד. מצד אחד הים ומצד שני פרדסי תפוחי זהב. באמצע עוברת מסה"ב. עיר ישנם שם סרקעות פנויים לבנין בתים, כל חלק מכל אלף אמה מרובעות. מחיר האמה שני פרנק. אחרי איוז שנים יעלה המחיר פי עשר ויותר.

מעשה במחלקת רבנים. באמרו, ועיר קטנה בליטא, בקשו היהודים למנות רב, וכנהוג כישראל היו שתי מטרות, האחת חפצה בת"ח מן העיר והשנית דוקא רב זה, וגם הביאה שליטה קנדיסטים, לדרוש בשבת. המפלגה השנית בקשה נקם ומצאה תחבולה, להעליל על שלשת הרבנים, כי עשו תועבה עם הנערה המכשלת באכסניה. הנערה לא יכלה נשוא את החרפה ושלחה יד בנפשה כסם המות.

בב"ב בירושלים. חוק חרות הדפוס במורקא במל לדאבוננו את אחדות שפת הספרות גם בירושלים. עד כה היתה עכ"פ בספרות ובעתונים שפה אחת לכל היהודים בא"י ועתה כבר קמו גם שם עתונים וזרונים ספרדים ואשכנזים, להפריד בין אחים ולגרום נזק רב לשלשת העתונים העברי, הקימים בירושלים מכבר. אחדות השפה יש לקוות רק מן הדור הבא, שיתחנך בב"ס עבריים.

מרקאות הקרן הקיימת. הנהגת הקרן הקיימת הוציאה מרקאות חדשות למיבת הסופה הלאומית הזאת המרקאות יפים בתארם ונהדרים כמראה. החובה על כל יהודי, הרוצה באחרית טובה לעם היהודי, להשתמש בהן ככל עת מצוא. להדביקן על מכתבים. על מכתבי הזמנה בכל שמחה וכדומה, להרבות הון הקרן הקיימת, הנועד לקנין אדמה בא"י. מחיר מרקא אחת חמשה הלרים. על החברות להזמין מרקאות למכרן לחבריה.

היהודים ב"שנלר. ועד ה"למש כפגלנר שנשבע לערור חקים חדישים ליהודים שם, גמר עבודתו,

עליהם למפל בעניי האומה בכללה ושיש להם השפעה על עמנו כמו העתונים היהודיים פה, מחשים ואלו היה בידם הדבר היו מקברים את הרעיון של העם היהודי בכלל ונורולו לעתיד. מה שהודיע "העולם", כי העתון היהודי הראשי פה "על טיעמפו" מהענין בציונות, אינו נכון. הוא מביא רק לעתים רחוקות דבר על זה כאלו כפאו שר. והרבה מאד יכול לפעול, לו רק רצה. בערים אחרות מהענינים יותר, כמו בסאלוניקי. עיר הממלכה נשארה אזורנית. ליהודים החרד כ אין פה אף עתון יהודי אחד, זה סמן רא יפה על אדישית ושממין. למנהלי הציונים יש פה כר נרחב לפעול פה. גן ירדים, כזה שנוסד בסאלוניקי, נחין פה, אז תהיה לנו הקיה עכ"פ מן הדור הגיל. יעקב פרחיה.

מכרוב ומרחוק.

שונות. בקיפנהאגן בית דניא נבחרו שבע נשים אל מועצת העיר. זאת היא העיר הראשונה, שנתנה הנשים זכות לבחור ולהבחר. — בכעש שקערעק הגדולה באונגרן נתנה אשה קתולית שמת בעלה שתי חביות י"ש לחמשים אורחיה לשמות כוס תנחומים. האורחים הריכו את החביות והרעלו מרעל האלכריל. רבים מהם מתו וכניהם גם האלמנה. — במדינת ארקנסו באמריקה הצפונית התחולל סער עצום. שהרס כתי העיר כרינגלי וקבר כמה מיושביהם תחתיהם. — ראש הממשלה הרוסית סטולופין חלה ברלקת הריאה השניו בממשלה הרוסית יכול להביא שניו רב בשמת הממשלה, כי סטולופין הוא איש ממוצע וידע להחזיק שווי המשקל. — בישיבת מועצת העיר בלובב הוכנסה אינטרפלציא. לבטל פעולת ישיבי הסתר הרוסים בלובב ולהשתדל שלא יתערבו הקונסול האשכנזי והרוסי בענינים פוליטיים. — הפוליציא באשכנז תופשת ככל הערים סטורנטים יהודים ורוסים וכוילתם במאסר, כי גדתה הסתדרות נסתרה ביניהם. — בין שתי המדינות הכסונות החפשייות ניקרונא וסלוודור באמריקה התיכונה פרצה מלחמה. — בפאריז שוכתים פקידו כתי הדואר ורטלנרף, הקשר בין פאריז ובין כל העולם נתק.

*

הרבנים באונגרן. בשנת 1884 הוציא המניסטריום לדרות באונגרן פסורה, כי על רב המתמנה כקהלה להביא תעודה, כי גמר למצער כטורי ארבע מחקקות של ב"ס לאורחים. הפסורה הזאת לא חלה על רבנים, שיימשו כבר בכתר הרבנות לפני זה ונהלו גם את המטריקל. ע"פ זה גם רבנים שהחליפו את מקומם מאז פטורים היו מתעודה. עתה מחמירה הממשלה ודורשת תעודה גם מרבנים, שהחליפו מקומם. נשיא אגודת הקהלות החרדות מר אברהם פרגל משתדל לחשיב את החומרה ולפי הדועה האללני. יוד. צייטונג" בתקוה טובה.

אגודת הקהלות. הועד שנבחר בשנה שעברה באספת הקהלות, לערוך תקנות לאגודת הקהלות באוסטריא. גמר עבודתו והציע את התקנות לפני המיסדים. ההצעה אומרת בפירוש, כי האגודה לא תגע מאומה בזכות האוטונומיה של הקהלות ולא תנכיל יפוי כחם בשום פנים. בעניני למוד הדת והחנך, מנוי רבנים ויתר פקידו הקהל, פסקי דינים והשגחת הכשרות תעמוד כל קהלה ברשות עצמה לגמרה. האגודה תחבר את הקהלות רק כלפי חוץ. אם תצטרך הממשלה או נציבות המדינות למפל בעניני יהודים לא תעשינה עיד מרעת עצמן, אלא תמלך בהנהגת האגודה. כדבר דנוע לכלל ישראל תהיה האגודה לפה להם. מן התקנות נזכיר את אלה: המהכות בכל מדינה תתחברנה לאגודה אחת. בנדיציא תהיינה שתי אגודות ולא נתברר עוד אם תהיה האחת בנדיציא המזרחית והשנית בנדיציא המערבית או האחת תהיה של סהרות גדולות והשנית של קהלות סטנות. ע"פ הצעת ד"ר גבל נשארה השאלה תלויה. כל קהלה, שיש בה מאה משלמי מס, תשלח ציר אחד אל האספה הכללית. קהלה בת 300 משלמי מסים תשלח שני צירים. הצירים מתמנים לשלש שנים מאת מועצת הקהלה. אספת כל דינה בוחרת ועד פועל בת שבעה אנשים. כל אגודת

פאסט וויטמאיר עמ סאפיר בחג וזפסח הבע"ל, בלי שום נדנדו חשש כלל, כי כלולה הוא בהכשר ויהרון ומהורה ונקי' הוא מכל תערובות חשש איסור וחשש חמיץ.

ולאות אמת בעה"ח טארנא ועש"ק לסרר משכו וקחו לכם תרם"ט.

אברהם אבלי שנור האבד"מ טארנא והגריל יצו. אברהם יהודא ארשיצער דומ"צ דפה"מ טארנא. יוסף חיים קירשענבום דומ"צ דפה"ק הג"ר.

רב ומטרי

הועד של המרכז בתי כנסיות כמורה העיר לאנדאן, מבקש למנות רב גבר חכם בעיון מצוין בהלכה, וגם מוכתר בשם דאקטאר מהעל"אגניע — חיבתו, להקדיש כל היום כליל לעבירת הקודש לתועלת החברה וגם לדרוש כרכים בשפה זשארנאן, וגם באנגלית (אחר זמן קבוע).

הרב הנכבד ישאר על משמרתו עד משך עשר שנים, משכרתו תהי' חמש מאות ליטראות שמערלינג לשנה, ואחר זה אם שני הצדדים יתרוצו ישאר על מקומו גם הלאה.

הועד יהן היתרון לבן חמש וארבעים שנה, אולם גם זקנים לימים יוכלו להגיש מכתבי כקשותיהם. אלה אשר ישתדלו לקחת המשרה, ישלחו תעודותיהם (וגם תמונה — פאטאגראף — אם באפשרות) אל המזכיר החתום מטה, ואך אלה יוכלו לבא הנה-אשר ישיגו מכתבי קריאה מאת המזכיר, ואך לאלה ישלמו הוצאות הנסיעה. — לבקש מליצים טובים לא יועיל מאומה, אך גם יזיק.

מכתבי בקשה יושלחו עד יום שמונה ועשרים יוב לחורש אייר דהאי שתא לא יאוחר אל המזכיר:

Joseph E. Blank

119 Farleigh Rd. Stoke Newington,
London N.

קונמורם.

חבורת הלמוד תורה ברוהטין מבקשה שני מורים מומחים ומוכשרים, אחד בתור מנהל ומורה למחלקה אחת, שילמד גפ"ת, תנ"ך, דקדוק וכתובה עברית, משכרתו עד (K. 1200) אלף ומאתים בתרים לשנה. ושני בתור מורה למחלקה אחת בתנ"ך, כדקדוק וכתובה עברית, משכרתו (K. 1000) אלף בתרים לשנה.

מי שמוכשר לזה יפנה אל נשיא החברה עד שבת הגדול. הכתבה:

Efraim Sternhell, Rohatyn.

בשם ועד תלמוד תורה:

אפרים שמערנהעלל חזקאל גאלדשלאג הנשיא. הסגן.

יהונתן ראפאפארט
המזכיר.

הודעות המרכז של הסתדרות המורים העברים.

אל מיסדי בתיים:

הרוצים ליסד בתיים עברים יואילו לפנות אל חברנו מר שטדלן
Herrn J. Z. Stadlen, Gwoździec
וקבלו את כל הדיעות הדרושות.

אל ועדי בתהים והחדרים המתוקנים:

הרוצים מורים יכרים יואילו לפנות אל חברנו מר כמנר
Herrn N. J. Quitner, Sambor, Ring. 13/14.

אל המורים העברים:

הרוצים להבחן, בכרי להקבל לחברים בהסתדרותנו יואילו לפנות אל המרכז בהקדם הכי אפשרי עפ"י הכתבה:

Zentrale des hebräischen Lehrer-Verbandes
Österreich's in Rohatyn (Galizien).

רוהטין, סוף אדר אהת"מ.

רפאל סולרמן.

ביכלך' (כדבר "אחד העם"), הולכים ומעטים המוראים עכרית. כי יפגע איש במקום מולדתו או מגוריו מילדותו המקום אשר זכרונות ימי נעוריו משורים בו, והיה אם לא השתנה מאד מראה המקום ההוא מהכירו — גם כי נעשו בו ברוב הימים אשר רחק ממנו, חדשות בה וכה — יתעוררו כל קרבי למראה מידעו מקדם, והמו מעיו לו ודבקה נפשו אחריו. אך אם ראה יראה את המקום והנה שונה מראהו כליל מאשר בהיותו שם בימי נעוריו, אם הכרת פניו לא תענה בו כי הוא זה — אז לא יחס לכבו למראה ולא יעור רוחו בברכו ולא ינהה אחרי החדש, אשר לא ידע ולא יכיר בו מאומה מן הישן; אז יקרא כחוני המענל בהתהלכו כצל במקום מגוריו לפניו ונפשו בקשה ראשונות ואין: מה לי פה ומי לי פה!...

מכש"ן.

הזהרה

אחיך קודם.

זה פעמים רבות באנו בדברינו אל אחבי' דהעיר אורם על החששות, שיש על הציקארע העשוי' כפכריות שונות וכבר נהפרכו מזהירות גאוני וקדושי ארץ מדכיב, משינאווא וממשא'רנכיב וצ"ל בענין הזה, כי נודע לכל, שמלאכת הציקארע לא תהא רק אם ידשנו אותה בשומן ויותר יצלה לזה שומן ד"א. וניסף לזה רבו בעת האחרונה החששות גם על שאר השמנים, שאינם נקיים מהעורבות ד"א. ועל הציקארע לחג הפסח נוסף גם חשש חמץ, שמערבין בהוכה כמיני החבולות שונות וע"כ צריכה מלאכת הציקארע שמורה מעולה ויתירה, שהיה נקי' וטהורה מהעורבות דבר איסור, ובראותנו כי עתה נשחקע הדבר ואין איש שם על לב לחקור על הציקארע, שהוא קונה, אם כשרה היא כאמת, ע"כ אמרנו לא עת לחשות, כ"א לעורר את לבבות אחבי' על החששות הנ"ל, אשר כמעט נשכחו ולהודיע ברבים כי חובה קדושה על כל איש מישראל, אשר יראה ד' נוגעה בלבו להשמר, לבלתי יבשל ח"ו בחשש איסור ולצוות על ב"ב, שישמרו עין בקנותם את הציקארע על העמיקעם, ועל הולכי דרכים השוהים קאפע כבתי אכסניות חובה לראות אם בעלי האכסניות ישתמשו בציקארע מפאבריקה, אשר שאלה ההכשר נעלה מכל ספק, וכפרט צריכים הסוחרים להזהר, שלא למכור לאחבי' ציקארע, אשר יש פקפוק ככשרותה ולא יעברו על לפני עור לא התן מכשול.

והנה הציקארע הנעשית פה מארנוב תחת הפירמא פאסט וויטמאיר עמ סאפיר כשרה הוא בלי שום חשש ופקפיק כלל וכלל הן הציקארע שלהם הנעשה לחג הפסח והן הנעשה לשאר ימות השנה, כי בעלי הפאבריק הם יהודים חרדים לדבר ד' ואוהבי תורתו ועושים מעשיהם באמונה ובפרט כי הה"ג מ' דוד פאסט ומ' ליב שפיטץ נ"י בעלי הפאבריק, הנורעים ליראי ד' ונאמנים כבדתו, המה המוציאים והמביאים וכל מעשי הפאבריק נההכים על ידם וחזקה לחברים שאינם מוצאים דבר שאינו מתוכן מתחת ידם, כאשר כבר דעידו עליהן כל גאיני וצדיקי ברינתנו. לכן מהראוי, שכל איש אשר רגש אהבת עמו חי כלכו יקנה הציקארע הנ"ל הכשרה בלי שום ספק, ויקיים בזה גם מצות תוה"ק אי קנה מיד עמיתך, אחיך קודם.

ובהיותנו כזה, מודיעים אנחנו, שנקראנו בשנה הזאת מבעלי הפאבריק, להכשיר את הפאבריק שהם דפה לחג הפסח הבע"ל והכשרנו הכל בדת של תורה ונעשה הכל כשמירה מעולה ויתירה עצהו"מ. לזאת אף החדרים והמהדרין מן המהדרין יכולים לשתות את הציקארע הנעשה בהפאבריק של הפירמא

1 ואמנם גלוי וידוע, כי ספרי ה"מליצה", אשר היו בפ"י סופרינו החדשים למשל, היו תמיד לעם — למפות; בהיות עולם, משלי שועלים, תחכמוני, יוסיופון ספר הישר (אשר רק לשונם התנכ"ית שותה עליהם הוד וקסם והן טוב בעיני העם), ארבע כוסות, שירי תפארת, לישורים תהלה אהבת ציון, וכלה, נדפסו ונפוצו בישראל פעמים אין מספר בעתים צונות וקוראות רבו הרבה יתר מאד, לאין ערוך, מקוראי הספרים מורה נבוכי הזמן או דוד דוד ידורשיו למשל.

תורת ההתפתחות והשפעת ההיסטוריה, התורה, אשר טובי הסופרים מבעלי-המהלך החדש, טוראים בשמה כל היום, ואשר היתה פתחון פה לרעיהם היוצאים בעכבותיהם, לפירוק כל גדרות שפתנו ולהפוך בה כמהפכת סדום, גם היא נועצים ילכו בה ונמתיים יכשלו בה. אומרים אמור: העברית החדשה (ההמונית) נכדשה מרוב ימים "ואין אחרי מעשי ההיסטוריה כלום", ואולם האין כל חוק וכל גבול וכל מעצור? הגם הלשון והמליצה אשר בהפרכת "תורת משה" (פ"י ר"מ אלשיך עה"ת) ובפרושי חיד"א ור' חיים משרנוביצ'ר ובהפרכת ובהסכמות, וגם בעצם הספרים, אשר ליתר הדרשנים והרמנים והמפרשים, גם אשר לפיטנים ואשר לחסידים וכו' — הגם כל אלה נכדשו ע"י ההיסטוריה? והן הפרצים אשר פרצו השונים והשונים למיניהם, הקראים והשבתאים והפרנקיסטים וכו', בדור דור בחומת הדת לא נקדשו ע"י ההיסטוריה: ומרוע יקדשו הפרצים אשר נפרצו בלשוננו והמשפונים אשר עלו בדור דודר בחלמתה העזובה? — עוד יאמרו: גם לשונות אירסה התפתחו מעט מעט ברוב הימים ואיש לא ידע, כי ידכו או כי יתכו עתה נרמנית למשל, כאשר כתבו לפני מאות שנה, אבל אין הדרון דומה לראיה. לשונות העמים, אשר באו כימי ילדותן, כמצבן הפראי, בהתחברות עם הלשון הרומית, שכבר הגיעה אז למרום סף התפתחותה, היו למין תערובת, לכליל לא-מוצה, "לחמר היולי", אשר נהיה ואשר התפתח מאות שנים בראשונה בפי העם ואח"כ בספרות. ואולם לשוננו כבר היתה שלמה, כלולה וערוכה בכל כימי תחום כתבי הפרש. ויש אשר נמצא לה מלים למושגים דפים אשר גם בשפות החיות קשה להכיע אותן אל נכון. המתכוונן בעינים ספוחות ימצא כי גם סמני ההפסק אשר אזנו וחקרו קדמונינו, השעמים המפסיקים והמשרתים למדרגותיהם השונות — אשר לעג להם יל"ג באחת מאנקותיו — שלמים ומפתחים היו מסמני ההפסק, אינטרפונקציון, אשר ללשונות החיות. אחרי כן נתק סתיל חיתה כהכרתה מפי העם ולא יספה עוד לצמוח והתפתח, כי אם דרדת סלאים. אם נמצא במשנה ובספרות התלמודית בכלל כה וכה גם סמני צמיחה והתפתחות, עוד יש כה הרבה יתר מאד סמני התרפות וכשלון ונסיגה דאחור אל התמונות ודרכי הדבור, שכבר הוסרו ושנחשכו כנושנים כימי חיי השפה, בתפסות כתבי הקדש למשל: שמושן תחת ס בפעלים ובשמות לסמן הרכים). אנחנו גם כלשוננו היינו לאחור ולא לפנינו, כאשר ידנו מטה מטה גם ככל ארוחת החיים. וכי נאמר להחיות את לשוננו עתה, אנה נפנה, ראשונה אם לא אל מקורה הראשון? נדמה בנפשנו, כי יקום עתה שבט באימליה ושם פניו להחיות את הלשון הרומית — היפנה אל ספרות הכהנים והנזירים, אשר לא כקשו לזכות בעיני "המדקקים" רק אם יהיו דבריהם לרוח העם (דברי הקדוש לנוצרים אוגוסטין) או גם אל הספרות והמדע אשר בימי הביניים ומציערו, ורגיל, אוכיד והורק יעלים עיניו? לבקש משה ומשה — או גם ליצור ולהוציא חדש מן הישן — מלים חדשות למושגים החדשים ולהשאיר את הלשון כלה עד סכנותה — זה היה דרך כל "בעלי הצחות" מימי ארטור ומסו ועד היום הזה. אך להשליך את דשון כה"ק כלה אחרינו ולהפוך את לשוננו לבריאה חדשה, אשר עוד מעט ולא יודע עוד היסוד העברי כתובה משני כל הערב הרב, כאשר לא נודע ולא נכר היסוד הרומי כלשונות החדשות בלתי אם לחכמים חוקרי הלשון — זה ענין רע ודרך עש, אשר היה עתה כדרך ישר לפני רבים.

עברית כזאת, אשר נתקו שרישיה מאדמת מטעה, לא תורה את נפש הקוראים ולא תרום רוחם ולא תסירם מאחרי הדרגון; כי אין חפץ לעם להמיר זרנגן ישן, אשר ידעו ואשר ישמעו על נפלה ואשר הסבין עמו מנעוריו, בזרנו חדש אשר לא ישמעו ולא ישמעו ולא יוכל לבא עד תכונתו ולשאוב אותו ממקורו — כי איה מקורו מוצאו?...

אמנם כי העב לא חוה דעו עמנו בכה"א או בכה"ב; אך מי ישים פה לאלם ואיכה נדע את משאלות העם ואת טעמו ואת הטוב או הרע בעיניו, אם לא לפי הרכותו או לפי המעטו כדורש לספרות? הלא אך בגלל זאת ולא על חשבו את ספרותנו כלה כנגד ערים. כ-מכיצה

נבדך בזמ"מ את ידידנו מר שמואל פרנקל
מושציקס לארוסו את מ' צירל סגל מליבוויסק.
האחים יוסף וחיים מרגל — מושציקס
מקורות לבי הנני מברך בזמ"מ את כ"ד מר
שמואל פרנקל לארוסו.
משה פרנקל הצעיר — נרדק.
לכל אלה ששלחו לי בזמ"מ לארוסו ע"י
המצפה" או במכתבים אשיב כזה תורתי ממעמקי
אלימלך צינהאפס — רופשטיץ.
הנני מברך בחבה ובירידות את ב"ר מר יצחק
רוב רעבהאן מלונגוב לארוסו עם מ' חנה שמינליץ
מברעזוב בזמ"מ.
יצחק צבי רעבהאן — גלונגוב, ענה בקראקא.
הנני מברך אתכם בזמ"מ מר יצחק רוב
רעבהאן וכלתו מרת חנה שמינליץ לארוסו.
משה רוב באנער — יורלובא.

חידות ההנדות הנפלאות
ע"ד עשרת השבטים
מאת **ש. מ. לזר**
מחירו שני כתרין. להשיגו ע"י "המצפה".

ברנשי אהבה וירידות אברך ממעמקי לבי את
ש"ב ירנ מר ישראל בלאמבערג ממיעלעץ לארוסו.
מאיר ליכט — לובאש.
ברנשי אהבה וירידות אברך את רעי מ' לוי
עלענבויגען לחתונתו עם מ' רוזה העלער מניסקא,
מז"מ להוריו. ל. וועסטרליך — חוואלאוויץ.
ברנשי חבה אברך בזמ"מ את רעי היקר מר
יצחק רעבהאן מלונגוב לארוסו.
יהושע רימר — מיטשין.
מעמק לבי אברך בזמ"מ את רעי היקר מר
יצחק רעבהאן מלונגוב לארוסו. מז"מ להוריו.
עזריאל רננבונן — סאנוק.
מקרב לבי הנני מברך בזמ"מ את ש"ב מר
ליב וונשל מיסלא לארוסו. מז"מ להוריו.
פינחס וונשל — ביעמש.
הנני מברך בחבה בזמ"מ את ידידי מר ישעיה
וויינברג לארוסו ואת ידידי מר שלמה הונינוואכס
מסרניברעג לארוסו.
מררכי טהארן — קראקא.
את ידידי מר שלום שארף הנני מברך בחבה
בזמ"מ לחתונתו עם מ' בלימה לעווי.
מררכי טהארן — קראקא.

שמואל פרנקל
מאורשים בח' אדר תרס"מ
מושציקס.
צירל סגל
פייגה ווננשיין
מאורשים בח' אדר תרס"מ
סדורטקוב.
בזמ"מ מקרב לבי הנני מגיש לרעי הנכבד מר
יוסף פיינער מפה לארוסו את מ' שימה שמיינברג.
מז"מ להוריהם. משה שפעט — באכניא.
מעמק לבי אברך בזמ"מ את רעי מר משה
פרייברג לארוסו עם מ' שיינדל גליב מקומרנא.
משה פישמאן — פורקא.
מקרב ולב עמוק אברך את ירירי מר אלימלך.
צינהאפס לארוסו עם מ' ווינקלער בזמ"מ.
יוסף פיינר — באכניא.
ממעמקי לבנו הננו מברכים בזמ"מ את בן
ניסי מר ישראל בלאמבערג ממיעלעץ לארוסו עם מ'
שיינדל שפירא ברישא.
אלמר שמערן ורעיתו — ראדומישל.

מי האיש החפץ חיים להרפא מנעי
ב"א (הוצאת שו"ל) יקנה את הספר
"תרופת מעשי ער ואנו"
(אבהאנדלונג איכער אָנאניע)
מירי המו"ס
ה' א. פויסמ, קראקוי
בעד 70 העללער עם פארטאָ, ווישיגו
חפשי לביתו.

רוסטישער טהעע
פאקעט אינר דאָ פאן 4 ביז 10 קראָנען,
פער ק"ג. ביי:
L. Apermann, Brody, Postfach.
פיר צופריערעהייט ווירר גארנאמירט.

כשרה
Powidl, Marmeladen, Kompote, Obstweine, Fruchtsäfte
candierete Früchte, Aranzini, Cedri etc.
(הכשר מאת מו"ה אהרן האלבערשטאם מפה)
empfehl
Obstverwertungsindustrie
„KARPATIA“
BIALA.
Auch Postversandt. Preislisten gratis.

אשכול הכופר

מאת ר' אברהם סבע ז"ע מנולי ספר
בעל צדור המור, יצא לאור עתה על
מנולת דות בפעם הראשונה כרפוס מהירר.
עם תולדות המחבר וחכמי דורו. את
הב"י השני המו"ל בדמים יקרים. הספר
חשוב בעיני כל חכמי דורנו. ראוי לחובבי
הורה לחזקת ביד המו"ל, בכדי שיוכל
להוציא את פ' המחבר על מס' אבות
שהתח' ירו. מהאנשים שקבלו את הס'
על מגלת אסתר מידי אבקש, שישלחו
לי מחירו. — אני מבקש איש שישלח לחץ
לארץ למכור את הספרים.

Leiser Rosenfeld
Boryslaw (Galizien).

יינות וקאניאה מארץ ישראל!

איך האבע איך בשנה זו דא בעסטע קוואליטעט וויינע עם קאניאק
מארץ הקרושה בעציוגען. רי וויינע עם קאניאק זענען משומרים לחג הפסח
עם העורות של רבנים מפורסמים שליט"א, ואף המהררין מן המהררין יבולין
לשהותו בלי שום חשש וספק כדל, רא די וויינע זענען משומרים לחג הפסח
משעה בצירה ענבים, אויך זינר די ארץ ישראל וויינע ערצטייך אנערקאנט
פיר די בעסטע, אינר זאגאר פיר ליינענרע פערזאנען עם מפתח הלען.
איך פערקויפע דיעזעלכע צו שמינענר ביליגע פרייע:
1 פלאשע ראש פנה 2:30 קראָנען, א 1 1/2, 1:24, 1 פלאשע ברמל 2:50
א 1 1/2, 1:30, 1 פלאשע יפו 2:50, א 1 1/2, 1:30, 1 פלאשע ירושלים מעריצינאהל
2:70, א 1 1/2, 1:40, 1 פלאשע קאניאק של פסח 4, א 1 1/2, 2:10. — איך
פערקויפע אויך איין ליטער עכס אונגארישען פרימא וויין אין קראקא א 72 העלער
אונד אין פארנורע א 52 העלער.
איך בין אין דער זיכערע האפנונג ראס, ראס וו. פיבליקים פאן מיינע
אנצייגע נאטיץ נעחמען ווירר, אונד שמעהע צום ריענסמען גערנע בערייט
האכשטונספאלל **הלמן בלום**
קראקויענאסע נ' 21, — קאטארזינאסע נ' 2, — ביי דער הויפטמאראפיק.

Erstes Spezialhaus von Echten
Gramophone-Phonographe
Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
KRAKAU und WARSCHAU
in Krakau, Grodgasse 71.

ריעוועג אויסוואהל פאן יודישען אונד העברעאישען
פלאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט
מארקע „שרייבענרער ענגעל“ זאממט 10
פלאטטען נור 85 פלאָרין. ניעמאנד זאל דיעזע
בעסטע געלעגעהייט פערזיימען.
פרייזקוראנטע עם הויפטפערזייכניסעס אויף פער-
לאנגען גראמאפאן אונד פראנקא.

תורה עם דרך ארץ

בית הספר הראשון בכל הממלכה, אשר
רכשו להם בני יהודים תורה וחנך
יהודי גמור ביחד עם מרעי כה"ס הכללים
אשרי האיש, שיוכל לשלוח את בנו אל

הגמנונים העברי

אשר באונגאריש בראר תחת הנהגת הרב
הנאון ד"ר מאיר יונג, שם ילמרו התלמידים
כל עניני הלמוד של גמנונים וגם תורה,
ק"ד, קדוק, ש"ס ימפרשים, ויחנכו בדרך
התורה וי"ש. הלמידים מגליציא ילמרו פה
גם פולנית ועדיהם להתחנך במחלקת
ההכנה פה בשפת אשכנז. מחיר הלמוד
המעון ומונוגות כשרים מחמשים בתר לחרש
ולמעלה.

Rabbiner Dr. M. Jung
Ung.-Brod (Mähren).

פיר דיא יוגענד.

איך ערטיילע גרינדליכען אונטער-
ריכט אין דער איינפאכען אונד ראפפעל-
מען בוכהאלטעריע, קארעספאנדענץ,
סמענאגראפיע אונד פרעמערן שפראכען,
בין אימשיטאנער יערעם שילער ביי פליי-
סיגעס לערנען צו גארנאטירען פיר גוטען
ערפאלג אונד גוטעם צייגנים ביי איינער
פריפונג אויף דער ק. ק. האנרעלס-
אקארעמיע. 27 מיינער שילער האבען
שאן דיא פריפונג אין דער אקארעמיע,
בעציעהונסטווייזע פאליטעכניק בעשטאנ-
רען אונד בעפירנען זיך אין פערשיערענען
גראכען שמעדטען אויף גימסע פאסטען
אויך פאן אויסווערטס נעהמע איך
שילער אויף מיטקאכט אונד קוואטירע
האנאָאָר נאך איבעראיינקאממען.
M. WUNDERMANN, Stryj.

בית הספר הלאומי בריברפל
Jewish Higher Grade School
40, West Derby st. Liverpool,
England.

אל ביה"ס הוה היחיד כמינו באנגליה.
ואשר בו ילמרו בני שש שנים ומעלה
דמורים כוללים עפ"י תכניה ביה"ס גבוה
באנגליה ולמורים עכרים עפ"י השטה
המבצית „עברית כעברית“, והקבלו נערים
גם מערים ומארצות אחרות. לחניכים
כאלה יש מקום בבית מנהל ביה"ס
הד"ר י"ש פוכס (שהיה לפניו עורך
„המניד“ וה„שבוע“) ללמד ולחנכם
ברוח עמנו ושפתו, גם להכנים אל בתי
הספר הנכונים אשר באנגליה. הרב
הוא, מלבר בלשון עבר ובירשון המרניה,
גם כלשונו: אשכנז, צרפת, רוסיה
ופולניה לפנות ע"פ האדרסה הנ"ל.

תמונות וטפוסים

מאת הסופר החביב הנודע
שבה וואלהאוסהי
המכיל

שלשים ספורים. מחזות וציורים
מהי יהודים בגליציא.
מחיר הספר 60 הערער במרקאות, ועם
המשלוח עוד 5 הלר. להשיגו אצל המו"ל:
S. L. Deutscher, Podgórze.

זעהר ניצליך רחג הפסח!!!

מיינע בערהמטע פראקטישע
טשאלענט עפען
זאלען אין קיין שום יודישע פאמיליע נישט
סעהלען. ערשטע אין דער וועלט, אויס מאסיווען
שלעסערבלעך, גארנאטירט 20 יאהר האלטבאר,
אייננעפיהרט ביי הינדערטער רבנים וצדיקים.
מיט א ביסל האלצקיהלען בעהייצט האלטען
זיי היץ ביו מושק, מיט פערשלום. איבער
טויערנער דאנקשרייבען. פרייז: 1 אָפען פאר 4
טעפּ פער 3 ליטער, 2 פאר בשר, 2 פאר הלב
(מעפראטע אכטיינגען) 11 קראנען; דעטאָ
פער 4 ליטער 12 קר; 1 אָפען פאר 6 טעפּ
פער 2 1/2 ליטער, 2 פאר הלב 4 פאר בשר
12 קר, דעטאָ פער 3 ליטער 13 קר, פער 3 1/2
ליטער 15 קר, פער 4 ליטער 18 קר. — צו
יערען אָפען א געדוקטע געברויכטאנצייגע.
געגען אנאכע, רעכט פער פאסטנאכנאמטע.
Jos. Perlberger, Oefen-Fabrikant
Myślenice, (Galizien).

Achtung!

50.000 Paar Schuhe
4 Paar Schuhe für nur K. 7

Wegen Zahlungsstockung mehrerer großer Fabrikanten wurde ich beauftragt einen grossen Posten Schuhe tief unter den Erzeugungspreis loszuschlagen. — Ich verkaufe daher an jedermann 2 Paar Herren und 2 Paar Damen-Schnürschuhe, Leder braun oder schwarz, galoschirt mit stark genageltem Lederboden, hochelegant neueste Façon. Grösse laut Nr. u. cm. Alle 4 Paar kosten nur K 7. Versandt per Postnachnahme

Schuh-Export

Krakau Nr. 95 Fach.

Umtausch gestattet auch Geld retour.

לשום לב!

חתנים מטה מתכבד להודיע לרבים

כי יסד במאוננו, ברחוב הלבוני 7

בית מסחר ספרים עבריים

בשביל סוחרים ולאחרים. יש פה מבחר גדול של ספרים, ש"ס, ציפה, הפולין, מוזות, אבנטי, מליות קטנות וקאפלדך ויש ביניהם לשרת את קונו בורות ובדיוק גדול. דרשוני והשכנו רצון.

Abe Salke Vogelfang, Tarnów.

לחג הפסח הבא.

אגודת בורמי "התקוה" במושבית פתח תקוה בא"י מוכרת יין, קוניאק וספירט משוכחים מאר בשרים לפסח אף מהדרין מן המהדרין. הבל עומד תחת השנחה רב המושבה ומופרשים מהם תו"מ ונוהרים על כל המצות התלויות באיך. המחירים נמוכים מאד. נשחך רק ע"י נאכנאמט אחרי השלומי שלושם אחיוס דמי קדימה. השולח כל המחיר במיקדם ישנו הנחה עשרה אחיוס מהמחיר הקצוב. הכסף ישלח בעדנו לאנגליה-פלשתינא קומפני ביפו אי ישר אלינו ע"פ הכתבה:

Agudhth Korme Hatikwah
PESACH TIKWA bei Jaffa
Palästina

גארנטיט פאפאו

אויך

וויסאצקי טהע

דירעקט פאן מאַקוי אימפארטירט

כשר לפסח

פראנקא צאלל עט פראבט

אין ארגינאל $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$ פאונד פאקעטען בהשגחת נאמנים ובהסכמת בד"ץ במאסקווא. המחיר 3 בתרים עד 10 ב' פר. פאונד, אויך רוסטישע פאקעל טהע, לסוחרים דאבאט. אויך לאוער טהע מוכר כשר לפסח מן 4.50 עד 8 ב' פר. קילא. חלוק בין סארטע לסארטע 50 הלר, הן על השקולים פר. קילא הן על החבוסים רוסט. פר. פאונד. — גם קאפּעע עם מחירים פר. קילא: מוכחים שרופים, כשרים לפסח מן 2.60 עד 4 בתרים. קאפּעע בלח שרופ מן 2.20—3 ב'. פרויקוראט'ס עם הכשר מאפעל גראטיס.

Moskauer Theefiliale für Oestr. Ungarn
Jonatan Birnbaum, Krakau, Miodowa 3
(Sohn des Juda Birnbaum).

Wyd.: { Naftali Hof.
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686 228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— } 13,934.003.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende 11,718.647.— }

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

זעהר וויכטיג!

כשר נייעסטע קראקויער זעלכווארעז-פאבריק
מיט עלעקטרישען בעטריעב

עראפנעט, מיט דען מאדערנסטען מאשינען נאך היגייענישע דפאבריק ווי אויך בעסטע ארכייטסקראפטע אייגענעריכטעט, אפּפּעריערט דיא פיינסטען שמאקדאפטעסטען זעלכווארען או. צ. : ווארסט פרימא סאלאמי, וויענער סאלאמי, ברוסט, צונגע, שינקען, ווערענעזער עטצ. וויא אויך 3 מאל טאגליך פרישע ווירשטעל אונד פיינסטער פליישספעציאליטאטען צו דען בילליגסטען פרייזען.

הכשר של הכיר"צ רפה אונד פרייזקראנט וורר אויף פּעריאנגען אייגענשיקט.

י. גראנער עט י. טיש
קראקוי מאַסטאָווא 4.

כשר**לפסח****שומן צערעם**

הוא שומן הצמחים היחיד הנכבש בארץ
הזאת מאגוזי מוכוס בפבריקה שלנו.

בימי היוקר ישתמשו בשומן צערעם, כי הוא בזול ואינו נרוע משומן אחר.
כל המלאכה מן כבישת גרעיני האגוזים עד העטיפה והמשלוח, עומדת תחת השגחה רתית מעולה ויש ערובה נאמנה במעשה השומן על כשרותו בפסח. כי

שומן הצערעם

שלנו נעשה תחת השגחת הה"ג ר' שמחה פּרענקעל מפאדנורע.

Georg Schicht A. G. Aussig a E.

כשר לפסח**גענוזע-פעטט**

רָאָה־עֵס אינד געקאכטעס פּערזענלעכע
טעגליך פרישעס

Juda Zins in Husiatyn, (Galizien).

פרייזע אונד הבשרים מהרבנים הגאונים
מבערוזאן, מפרעמיסלא ומסטרי זענדע אויף
פּערלאנגען.

לסוהרי יין של פסח.

בית מסחר היין הגדול של יהושע זעל-
מאנאוויץ בקראקא קנה בשנה הזאת את
כל יכול הכרמים המפוארים של הארון
וואלדנאטסט סטאליטשווא באונגארן. היין
בשר לפסח בהבשר הה"ג אבד"ק טאָל-
טשווא. המחירים נמוכים והסחורה מן
המבחר. כל סוהרי היין במדינה ובעיר,
הרוצים ביון אונגרי טוב של פסח יפנו
אל הפירמא:

Osias Zelmanowicz, ul. Dietl. 19
Krakau.

המרהפים ברחוב ההוא מספר 44.
טעלעפאן 783.

כשרה זעלכווארעז-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg,

Gołuchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע
בשרה דעליקאטעסע: די פאבריק איזט
מיט דען מאדערנסטען כעהעלפּען איינ-
געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט
א. ו. ו. אונד ערצייגט

וור פרימא-ווארע.

בהכשר הה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה

כארכס ופחמים

ממכרות אשר כנליציא ופרייסען וגם
קארלוענען ופשעטסא במקח השוה משלח
ישר לכל החנות מסלה הכרול:

D. Goldstein, Oświęcim.

מצות לפסח בזול.

דיא זייט 30 יאהרען אינמער שטרענג
אַרמאד. אויפלייבט בעשטעהענדע מצוה-
בעקערדי מיט מאטארען-בעטריעב דעם
אריאס דיין נאכפ. מ. האלץ אונג. בראד,
ליעפערט מצוה אין אנערעקאנט פאָרציג-
ליכער קוואליטעט צו אלערביליגסטען
פרייזען. אום וואכנצייטיגן אויפמארג
ווייר נעכעטען.

Alois Reis Nachf. Inh. Moritz Holz
Mazsesbäckerei m. Maschinenbetr.
Ung. Brod (Mähren).

האטעל ורעסטוראציאן כשר
דבעיב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל

בלבוב, רחוב הכצבים 13.

איין גאזאמעטער

מיט 3 פּעזערעקערעפּע אין בעסטעס
צושטאנד צו פּעיקויפּען. רעפּלעקאמאטען
וואָללען זיך ווענדען אן די:

Redaktion des »Kol Machsike
Hadas«, Lemberg.